

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.006.02.2018

P/18/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin

T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66

lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/098 – Wykorzystywanie naturalnych surowców leczniczych w lecznictwie uzdrowiskowym.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹ .
Kontrolerzy	1. Iwona Gołębiowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/76/2018 z 18.04.2018 r. 2. Marta Górska – Jaś, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/88/2018 z 10.05.2018 r. 3. Bogumiła Mędrzak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/96/2018 z 23.05.2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-3)
Jednostka kontrolowana	Uzdrowisko Świnoujście S.A. ² , ul. Feliksa Nowowiejskiego 2, 72-600 Świnoujście.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Śliwiński, Prezes Zarządu Spółki ³ od 3.03.2008 r.. (dowód: akta kontroli str. 4-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności⁴

Ocena ogólna

W okresie objętym kontrolą⁵, Spółka udzielała świadczeń opieki zdrowotnej w leczeniu uzdrowiskowym, z wykorzystaniem w zabiegach bodźcowych⁶ naturalnych surowców leczniczych, tj. borowiny i wód leczniczych (solanki i wód mineralnych).

Zabiegi z użyciem solanki stanowiły 54,2%⁷ zabiegów bodźcowych finansowanych przez NFZ⁸, borowiny – 40,9%⁹ i leczniczych wód mineralnych – 4,9%¹⁰. Rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki był zgodny kierunkami leczniczymi uzdrowiska Świnoujście (zgłoszonymi do ewidencji zakładów i urzędów lecznictwa uzdrowiskowego¹¹). Określone w regulaminie organizacyjnym Spółki rodzaje i zakresy udzielanych

¹ Dalej: NIK.

² Dalej: Spółka.

³ Dalej: Prezes Zarządu.

⁴ NIK stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Okres objęty kontrolą: 1 stycznia 2016 r. do 31 marca 2018 r. i okres wcześniejszy lub późniejszy, jeżeli zaistniałe zdarzenia miały wpływ na kontrolowaną działalność.

⁶ Tj. zabiegi fizjoterapeutyczne z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych, określone w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 63/2016/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwa uzdrowiskowe. Dalej: zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwa uzdrowiskowe.

⁷ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 254 022 zabiegi bodźcowe z użyciem solanki, w tym 242 726 finansowanych przez NFZ.

⁸ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 477 822 zabiegi bodźcowe, w tym 448 242 finansowanych przez NFZ.

⁹ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 201 692 zabiegi bodźcowe z użyciem borowiny, w tym 183 467 finansowanych przez NFZ.

¹⁰ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 22 108 zabiegów bodźcowych – krenoterapii z użyciem leczniczej wody mineralnej, w tym 22 049 finansowanych przez NFZ.

¹¹ Dalej: ewidencja zakładów.

świadczeń opieki zdrowotnej nie odnosiły się do kierunków leczniczych wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych uzdrowiska Świnoujście. Spółka dla prowadzonych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego nie opracowała statutu zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, o którym stanowi art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych¹².

Na podstawie umów¹³ zawartych z Zachodniopomorskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Szczecinie¹⁴, Spółka udzieliła świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe 24 360 pacjentom.

Analiza dokumentacji medycznej 90 pacjentów¹⁵ wykazała, że we wszystkich badanych przypadkach Spółka wykonała w trakcie turnusu, co najmniej 18 zabiegów bodźcowych z wykorzystaniem naturalnego surowca leczniczego¹⁶, jednak w 52 przypadkach – bez zachowania wymogu wykonania tego zabiegu, co najmniej raz dziennie. Stanowiło to naruszenie warunków szczegółowych udzielania świadczeń określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 23 lipca 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego¹⁷ oraz zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe¹⁸. Pozostałym 38 pacjentom Spółka udzieliła świadczeń opieki zdrowotnej, zgodnie z warunkami dotyczącymi sposobu oraz czasu ich realizacji.

Wszystkim 90 pacjentom wykonano zabiegi bodźcowe z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych, zgodnie z wymogami określonymi w art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym i § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

Spółka nie dopełniła obowiązku bieżącej aktualizacji danych w ewidencji zakładów, mimo wymogu określonego w art. 27 ust 5 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.

NIK zwraca uwagę, że do 24 maja 2018 r., Spółka nie dostosowała zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego¹⁹ do niektórych warunków techniczno-organizacyjnych i lokalowych²⁰, wskazanych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego²¹. Termin na ich dostosowanie upływa 31.12.2018 r.

¹² Dz.U. z 2017 r., poz. 1056 ze zm. – dalej: ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym.

¹³ Na łączną kwotę 51 824 993,70 zł.

¹⁴ Dalej: NFZ.

¹⁵ Tj. 45 pacjentów leczonych w zakresie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych i 45 pacjentów - uzdrowiskowego leczenia szpitalnego dorosłych.

¹⁶ Tj.: borowiny mielonej i wód leczniczych – solanki i wód mineralnych swoistych.

¹⁷ Dz.U. z 2015 r., poz. 2027 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego.

¹⁸ Poprzednio obowiązywało zarządzenie Nr 65/2014/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z 10 października 2014 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

¹⁹ Szpital Uzdrowiskowy „Bałtyk”, Szpital Uzdrowiskowy „Światowid” i Zakład Przyrodolecznicy „Rusalka”, objęte oględzinami NIK przeprowadzonymi w dniu 22 i 24.05.2018 r.

²⁰ Dwa zakłady nie posiadały sal wypoczynkowych, które powinny wchodzić w skład każdego zakładu przyrodolecznicy, a jeden - nie posiadał sali wypoczynkowej oddzielnej dla kobiet i mężczyzn, wyposażonej w wymaganą liczbę leżanek. Ponadto przebieralnia basenu leczniczego nie była wyposażona w szafki na ubrania.

²¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 496. Dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Wykorzystywanie naturalnych surowców leczniczych w lecznictwie uzdrowiskowym

Opis stanu
faktycznego

1. Spółka, zgodnie z wymogiem określonym w art. 27 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, została wpisana do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą²² oraz do ewidencji zakładów prowadzonej przez naczelnego lekarza uzdrowiska dla Uzdrowisk Świnoujście i Kamień Pomorski²³. Zgłoszenie zakładów do ww. ewidencji, dokonane 20.05.2014 r., zawierało informacje, o których mowa w art. 27 ust. 2 pkt 1-6 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym (m.in. zakres i rodzaj udzielanych świadczeń zdrowotnych, posiadane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, kwalifikacje pracowników). Zmiany do ewidencji zakładów zgłoszone do 31.03.2018 r. dotyczyły: obsady kadrowej w trzech zakładach²⁴ oraz pomieszczeń i działów zabiegowych²⁵.

Spółka prowadziła 15 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego: dwa szpitale uzdrowiskowe²⁶, 11 sanatoriów²⁷, przychodnię uzdrowiskową²⁸ i zakład przyrodoleczniczy. W pięciu zakładach funkcjonowały bazy zabiegowe²⁹, w których wykonywano zabiegi fizjoterapeutyczne, w tym w trzech z nich³⁰ z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych.

(dowód: akta kontroli str. 8, 67, 67a, 72-94, 192-205, 372-385, 685, 691, 695)

2. W decyzji Ministra Zdrowia w sprawie potwierdzenia możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanym za uzdrowisko Świnoujście³¹ określono następujące kierunki lecznicze: choroby ortopedyczno-urazowe, choroby układu nerwowego, choroby reumatologiczne, choroby kardiologiczne i nadciśnienie, choroby górnych dróg oddechowych, choroby dolnych dróg oddechowych, otyłość, choroby endokrynologiczne, osteoporoza i choroby skóry. Rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki był zgodny z kierunkami leczniczymi uzdrowiska Świnoujście (zgłoszonymi do ewidencji zakładów). Określone w regulaminie organizacyjnym Spółki rodzaje i zakresy udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej nie odnosiły się do ww. kierunków leczniczych wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych uzdrowiska Świnoujście. Spółka dla prowadzonych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego nie opracowała statutu zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, o którym stanowi w art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.

(dowód: akta kontroli str. 11-32, 74-76, 78-90, 628-633)

3. W okresie objętym kontrolą, Spółka udzielała świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, na podstawie umów zawartych z NFZ na łączną

²² O którym mowa w art. 106 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 160, ze zm.).

²³ Dalej: naczelnego lekarza uzdrowiska.

²⁴ Zatrudnienie lekarza w Sanatorium Uzdrowiskowym „Złoty Kłos” (zgłoszenie z 7.01.2015 r.) i w Sanatorium „Trzygłów” (zgłoszenie z 9.01.2017 r.) oraz trzech lekarzy i czterech pielęgniarek w Sanatorium Uzdrowiskowym „Admirał I” (zgłoszenie z 12.01.2016 r.).

²⁵ Zgłoszenie z 29.05.2015 r. dotyczące Sanatorium Uzdrowiskowego „Admirał I” i z 7.12.2015 r. – Sanatorium Uzdrowiskowego „Adam i Ewa”.

²⁶ Szpital Uzdrowiskowy „Bałtyk” i Szpital Uzdrowiskowy „Światowid”.

²⁷ Tj. „Admirał I”, „Bursztyn”, „Swarożyc”, „Tryton”, „Admirał II”, „Trzygłów”, „Sobótka”, „Adam i Ewa”, „Koral”, „Złoty Kłos” i „Henryk” w budowie na miejscu obiektu działającego do 14.09.2017 r.

²⁸ Od 1.07.2013 r. przy Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”, wcześniej w Zakładzie Przyrodoleczniczym „Rusałka”.

²⁹ Przy szpitalach uzdrowiskowych: „Bałtyk” i „Światowid”, sanatoriach uzdrowiskowych: „Trzygłów” oraz „Adam i Ewa” oraz Zakładzie Przyrodoleczniczym „Rusałka”.

³⁰ W szpitalach uzdrowiskowych „Bałtyk” i „Światowid” i Zakładzie Przyrodoleczniczym „Rusałka”.

³¹ Decyzja Nr 14 z 25.11.2008 r. zmieniona decyzją Nr 55 z 16.11.2010 r. i decyzją Nr 77 z 3.10.2013 r. Dalej: Decyzja Nr 14 Ministra Zdrowia.

kwotę: 51 824 993,70 zł (17 036 923,70 zł – 2016 r.; 17 488 304 zł – 2017 r. i 17 299 766 zł – 2018 r.³²). Poziom finansowania ww. świadczeń zwiększył się w 2017 r. w odniesieniu do 2016 r. o 451 380,30 zł (2,6%), a w 2018 r.³³ w odniesieniu do 2017 r. spadł o 188 538 zł (1,1%).

Spółka realizowała świadczenia w następujących pięciu zakresach: uzdrowskie leczenie szpitalne dorosłych³⁴, uzdrowskie leczenie sanatoryjne dorosłych³⁵, uzdrowska rehabilitacja dla dorosłych w sanatorium uzdrowskim³⁶, uzdrowska rehabilitacja dla dorosłych w szpitalu uzdrowskim³⁷ i uzdrowskie leczenie ambulatoryjne dorosłych i dzieci³⁸.

Największą kwotę środków finansowych zakontraktowano na uzdrowskie leczenie sanatoryjne dorosłych – 38 444 851,10 zł³⁹ (74,2% łącznej kwoty wynikającej z umowy z NFZ) oraz uzdrowskie leczenie szpitalne dorosłych – 10 635 429 zł⁴⁰ (20,5%). Najmniej środków finansowych zakontraktowano na uzdrowskie leczenie ambulatoryjne dorosłych i dzieci – 210 850 zł⁴¹ (0,4%).

W 2016 r. Spółka wykonała umowy, zawarte z NFZ, na kwotę 16 937 610,70 zł (99,4% kwoty zakontraktowanej), w 2017 r. – 17 162 426,70 zł (98,1%) i do 31.03.2018 r. – 4 459 045,20 zł⁴².

(dowód: akta kontroli str. 68-71, 188-211)

Zgodnie z wymogami określonymi w art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o lecznictwie uzdrowskim oraz § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwa uzdrowskiego, zakłady lecznictwa uzdrowskiego Spółki, wykorzystywały do zabiegów bodźcowych następujące naturalne surowce lecznicze:

- wodę leczniczą – solankę, pochodzącą z trzech ujęć⁴³ własnego Zakładu Górniczego⁴⁴, której właściwości lecznicze zostały potwierdzone w świadectwach⁴⁵, wydanych na podstawie art. 36 ust. 4 ustawy o lecznictwie uzdrowskim i ujętych w decyzji Nr 14 Ministra Zdrowia;
- borowinę, pochodzącą z uzdrowska Kołobrzeg i Połczyn-Zdrój, której właściwości lecznicze zostały potwierdzone w świadectwach⁴⁶ i ujętych w decyzjach uzdrowskich⁴⁷;

³² Według stanu na 31.03.2018 r.

³³ Według stanu na 31.03.2018 r.

³⁴ Kod 08.6100.021.05.

³⁵ Kod 08.6500.028.05.

³⁶ Kod 08.0000.029.05.

³⁷ Kod 08.0000.022.05.

³⁸ Kod 08.1330.019.04.

³⁹ Z tego: w 2016 r. – 13 148 041,40 zł; w 2017 r. – 12 810 012,30 zł i w 2018 r. – 12 486 797,40 zł.

⁴⁰ Z tego: w 2016 r. – 3 195 738 zł, w 2017 r. – 3 598 140 zł i w 2018 r. – 3 841 551 zł.

⁴¹ Z tego: w 2016 r. – 53 050 zł, w 2017 r. – 55 500 zł i w 2018 r. – 102 300 zł.

⁴² Tj. 25,8%.

⁴³ Otwory wiertnicze: „XXX-Lecia” (Nr IVa), „Jantar” (Nr V) i „Teresa” (Nr VI).

⁴⁴ Na podstawie koncesji (znak: WOS.III.7422.2.2013.ZZ) z 17.06.2013 r., udzielonej przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego na wydobywanie wód leczniczych ze złoża Świnoujście w miejscowości Świnoujście, w granicach przestrzeni objętej użytkowaniem górniczym, określonej w umowie zawartej 21.05.2013 r. pomiędzy Skarbem Państwa reprezentowanym przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego a Uzdrowskiem Świnoujście S.A. (obowiązującej do 15.04.2043 r.)

⁴⁵ Nr HU-61/WL-1/2008 (z odwiertu Nr V „Jantar”), Nr HU-61/WL-2/2008 (z odwiertu Nr VI „Teresa”), Nr HU-61/WL-3/2008 (z odwiertu Nr IVa „XXX-Lecia”) - wydane 10.07.2008 r.

⁴⁶ Ze złoża: „Kołobrzeg-Mirocice” w uzdrowsku Kołobrzeg - w świadectwie Nr HU-62/BL-1/2008 z 15.07.2008 r., ze złoża w uzdrowsku Połczyn-Zdrój - w świadectwie Nr HU-20/BL-1/2008 z 7.04.2008 r.

⁴⁷ Dla uzdrowska Połczyn-Zdrój – decyzja Nr 22 Ministra Zdrowia z 15.06.2009 r. zmieniona decyzją Nr 22a Ministra Zdrowia z 6.06.2017 r., dla Uzdrowska Kołobrzeg – decyzja Nr 32 z 30.04.2009 r. zmieniona decyzją Nr 53 z 15.09.2010 r. i decyzją Nr 78 z 29.10.2013 r.

- wody mineralne swoiste pochodzące z uzdrowiska Szczawnica (z pięciu ujęć⁴⁸) i uzdrowiska Wysowa-Zdrój (z trzech⁴⁹), których właściwości lecznicze zostały potwierdzone w świadectwach⁵⁰, ujętych w decyzjach uzdrowskowych⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 11-38, 52-54, 120-150, 252-363)

Naturalne surowce lecznicze zakłady Spółki wykorzystywały do realizacji następujących zabiegów bodźcowych:

- wodę leczniczą - solankę do: kąpeli solankowych całkowitych (kod ICD 9⁵²: 93.3963); kąpeli solankowych częściowych (93.3962), inhalacji indywidualnych ultradźwiękowych – solankowych (93.3905); zbiorowych ćwiczeń w basenie z wodą leczniczą (93.3104); płukań jamy ustnej wodą leczniczą (93.3976);
- borowinę – do: okładów borowinowych częściowych (93.3953) i jontoforezy borowinowej (93.3959);
- wody mineralne swoiste – do zabiegów krenoterapii, tj.: kuracji pitnej wodami leczniczymi (93.3979).

(dowód: akta kontroli str. 67-70)

W latach 2016-2018 (do 31.03.) zakłady lecznictwa uzdrowskowego Spółki wykonały łącznie 477 822 zabiegi bodźcowe (w tym 448 242 sfinansowane przez NFZ), z tego:

- 209 119 w 2016 r. (195 097 - przez NFZ);
- 214 349 w 2017 r. (201 776);
- 54 354 w I kwartale 2018 r. (51 369).

Najwięcej zabiegów bodźcowych wykonano z użyciem wody leczniczej (solanki) – 254 022 (co odpowiadało 53,2% zabiegów bodźcowych ogółem), w tym finansowanych przez NFZ – 242 726 (co stanowiło 54,2%⁵³), z tego:

- inhalacji indywidualnych ultradźwiękowych – solankowych – 118 868 zabiegów⁵⁴ (24,9%); w tym finansowanych przez NFZ – 112 028 (25%);
- kąpeli solankowych całkowitych – 99 299 zabiegów⁵⁵ (20,8%), w tym finansowanych przez NFZ – 96 524 (21,5%);
- zbiorowych ćwiczeń w basenie leczniczym – 24 802 zabiegi⁵⁶ (5,2%), w tym finansowanych przez NFZ – 23 154 (5,2%);
- kąpeli solankowych częściowych – 7 134 zabiegi⁵⁷ (1,5%), w tym finansowanych przez NFZ – 7 107 (1,6%);
- płukania jamy ustnej wodą leczniczą – 3 919 zabiegów⁵⁸ (0,8%), w tym finansowanych przez NFZ – 3 913 (0,9%).

⁴⁸ Ujęcia: PD-4 „HELENA” – woda mineralna swoista 0,15% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, wapniowa, kwasowęglowa; „STEFAN” – woda mineralna swoista 0,40% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, wapniowa, szczawa; „JÓZEFINA” – woda mineralna swoista 0,53% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa, jodkowa; „JÓZEF” – woda mineralna swoista 1,10% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa, jodkowa; „JAN” – woda mineralna swoista 0,41% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa.

⁴⁹ Ujęcia: „JÓZEF I” woda mineralna swoista 0,23% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa; „FRANCISZEK” (W-14) woda mineralna swoista 1,49% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa i „HENRYK” (W-11) woda mineralna swoista 0,51% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa.

⁵⁰ Dla wód leczniczych na terenie miejscowości Szczawnica świadectwa wydane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. w Katowicach z 15.10.2008 r.: Nr 3/S (ujęcie „PD-4”), Nr 5/S („STEFAN”), Nr 6/S („JÓZEFINA”), Nr 7/S („JÓZEF”), Nr 8/S („JAN”). Dla wód leczniczych na terenie miejscowości Wysowa-Zdrój świadectwa wydane przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. w Katowicach, z 23.04.2008 r.: Nr 2/W (ujęcie „JÓZEF I”), Nr 6/W (ujęcie W-11 „HENRYK”), Nr 9/W (ujęcie „FRANCISZEK”).

⁵¹ Dla uzdrowiska Szczawnica – decyzja Ministra Zdrowia Nr 12 z 25.11.2008 r., dla uzdrowiska Wysowa-Zdrój – decyzja Nr 4 z 01.09.2008 r.

⁵² Według Międzynarodowej Klasyfikacji Procedur Medycznych opracowanych przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

⁵³ Zabiegów bodźcowych finansowanych przez NFZ (448 242).

⁵⁴ W tym: 51 677 w 2016 r. (24,7%), 54 338 w 2017 r. (25,4%) i 12 853 (23,6%) w 2018 r. (do 31.03).

⁵⁵ W tym: 45 668 w 2016 r. (21,8%) i 43 291 w 2017 r. (20,2%) i 10 340 (19,0%) w 2018 r. (do 31.03).

⁵⁶ W tym: 13 502 w 2016 r. (6,5%) i 9 261 w 2017 r. (4,3%) i 2 039 (3,8%) w 2018 r. (do 31.03.).

⁵⁷ W tym: 2 019 w 2016 r. (1,0%) i 4 106 w 2017 r. (1,9%) i 1 009 (1,9%) w 2018 r. (do 31.03.).

W latach 2016-2018 (do 31.03) zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki wykorzystały 74 000 kg borowiny do wykonania 201 692 zabiegów (co odpowiadało 42,2% zabiegów bodźcowych ogółem), w tym finansowanych przez NFZ – 183 467 (co stanowiło 40,9%⁵⁹):

- okładów borowinowych⁶⁰ – 131 080 zabiegów⁶¹ (27,4%), w tym finansowanych przez NFZ – 113 350 (25,3%);
- jontoforezy borowinowej – 70 612 zabiegów⁶² (14,8%), w tym finansowanych przez NFZ – 70 117 (15,6%).

Ponadto, zakłady udzieliły 22 108 (4,6%) zabiegów krenoterapii⁶³, przy zastosowaniu leczniczych wód mineralnych z uzdrowisk: Szczawnica i Wysowa-Zdrój, w tym finansowanych przez NFZ – 22 049 (4,9%).

(dowód: akta kontroli str. 111-119)

Średnie zużycie naturalnego surowca leczniczego - solanki⁶⁴ na jeden zabieg kąpieli całkowitej w wannie wyniosło 110 litrów w 2016 r., 124 l - w 2017 r. i 137 l – 2018 r. (do 31.03.), a kąpieli częściowej (rąk) – 8 litrów.

Średnie zużycie borowiny na okłady borowinowe wyniosło 0,55 kg w 2016 r., 0,59 kg w 2017 r. i 0,51 kg w 2018 r. (do 31.03.).

Średnie zużycie leczniczej wody mineralnej wyniosło ok. 0,5 litra na zabieg krenoterapii (trzy razy dziennie).

(dowód: akta kontroli str. 111-118)

Przepis § 4 rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego stanowi, że świadczenia gwarantowane są udzielane zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, z wykorzystaniem metod diagnostyczno-terapeutycznych innych niż stosowane w medycynie niekonwencjonalnej, ludowej lub orientalnej.

Do dnia zakończenia kontroli (tj. 8.06.2018 r.) w polskim systemie prawnym nie określono standardów dotyczących norm zużycia naturalnych surowców leczniczych w zabiegach fizjoterapeutycznych, zatem nie można było zweryfikować zastosowania właściwej ilości naturalnych surowców leczniczych (tj. borowiny, solanki oraz leczniczej wody mineralnej), używanych przez Spółkę do wykonania jednego zabiegu bodźcowego.

W okresie objętym kontrolą Spółka zakupiła:

- wodę leczniczą od pomiotów prowadzących działalność wydobywczą kopalni będących naturalnymi surowcami leczniczymi (tj. w uzdrowiskach Szczawnicy i Wysowa-Zdrój)⁶⁵;
- borowinę mieloną od podmiotów prowadzących działalność wydobywczą kopalni będących naturalnymi surowcami leczniczymi (tj. w uzdrowiskach Kołobrzeg i Połczyn-Zdrój)⁶⁶;
- plastry borowinowe od dwóch podmiotów: przedsiębiorcy niebędącego zakładem górniczym wydobywającym borowinę (na fakturach nazwano towar „borowina, złożę Kołobrzeg Mirocice”) oraz podmiotu prowadzącego działalność wydobywczą

⁵⁸ W tym: 2 493 w 2017 r. (1,2%) i 1 426 (2,6%) w 2018 r. (do 31.03.).

⁵⁹ Zabiegów bodźcowych finansowanych przez NFZ (448 242).

⁶⁰ Sporządzane w kuchni borowinowej Zakładu Przyrodolecznictwa „Rusalka”.

⁶¹ W tym: 57 223 w 2016 r. (27,4%) i 58 913 w 2017 r. (27,5%) i 14 944 (27,5%) w 2018 r. (do 31.03.).

⁶² W tym: 29 529 w 2016 r. (14,1%) i 34 289 w 2017 r. (16,0%) i 6 794 (12,5%) w 2018 r. (do 31.03.).

⁶³ W tym: 9 501 w 2016 r. (4,5%) i 7 658 w 2017 r. (3,6%) i 4 949 (9,1%) w 2018 r. (do 31.03.).

⁶⁴ W 2016 r. Spółka wykorzystała 5 147 m³ wody leczniczej - solanki, w 2017 r. 5 539,8 m³ i w 2018 r. (do 31.03.) 1 427 m³.

⁶⁵ Ze stawką VAT w wysokości 23%.

⁶⁶ Ze stawką VAT w wysokości 8%.

kopalin będących naturalnymi surowcami leczniczymi w uzdrowisku Polczyn-Zdrój (na fakturach nazwano towar borowina – plaster)⁶⁷.

(dowód: akta kontroli str. 95-109)

4. Właściwości lecznicze wykorzystywanych w zakładach Spółki naturalnych surowców leczniczych, tj.: wód leczniczych (solanki z własnych ujęć Spółki i wód mineralnych pochodzących z uzdrowiska Szczawnica i Wysowa-Zdrój) oraz borowiny (z uzdrowiska Polczyn-Zdrój i Kołobrzeg), potwierdzono w świadectwach wydanych na podstawie art. 36 ust. 4 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym oraz w decyzji Nr 14 Ministra Zdrowia (zgodnie z § 7 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe).

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny⁶⁸, wystawił świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze:

- solanki (z 10.07.2008 r. i 27.11.2017 r.) – wydobywanej przez Spółkę z trzech odwiertów, określając przeznaczenie do kąpieli w wannach i w basenach leczniczych oraz do inhalacji (po rozcieńczeniu) wg wskazań lekarskich;
- borowiny (z 15.07.2008 r.) – wydobywanej ze złóż w Kołobrzegu, określając przeznaczenie do kąpieli całkowitych lub częściowych oraz okładów i zawiązań (zapewniających działanie termiczne i biochemiczne, zwłaszcza w chorobach narządu ruchu i reumatycznych);
- borowiny (z 7.04.2008 r.) wydobywanej ze złóż w Polczynie-Zdroju, określając przeznaczenie do zabiegów w leczeniu chorób reumatycznych, ortopedycznych, neurologicznych i kobiecych.

Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska Sp. z o.o. w Katowicach⁶⁹, wystawił świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze wód mineralnych swoistych:

- z pięciu ujęć na terenie Szczawnicy⁷⁰ (z 15.10.2008 r.),
- z trzech ujęć na terenie Wysowy-Zdrój⁷¹ (z 23.04.2008 r.),

wskazując, że wody z tych ośmiu ujęć mogą być wykorzystywane w lecznictwie uzdrowiskowym w czasie kuracji do miesiąca po uzyskaniu zalecenia lekarskiego we wszystkich formach aplikacji (kuracja pitna, inhalacje i płukanie jam ciała, kąpiele), a w przypadku kuracji powyżej miesiąca woda może być stosowana wyłącznie do inhalacji i użytku zewnętrznego.

(dowód: akta kontroli str. 120-150, 270-339, 342-363, 580-582)

4.1. Spółka opracowała procedury wewnętrzne określające proces technologiczny użytkowania peloidów (borowiny), polegający na przygotowaniu w kuchni borowinowej Zakładu Przyrodoleczniczego „Rusalka” borowiny w postaci pasty do zabiegów jontoforezy borowinowej lub galwanoborowiny⁷² oraz okładów borowinowych do zabiegów.

(dowód: akta kontroli str. 469-470)

⁶⁷ Ze stawką VAT w wysokości 8%.

⁶⁸ Jako jednostka uprawniona na podstawie obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 17.07.2007 r. w sprawie wykazu jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu (Dz. Urz. Ministra Zdrowia z 2007 r. Nr 12, poz. 65).

⁶⁹ Jako jednostka uprawniona na podstawie obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 14.01.2008 r. w sprawie wykazu jednostek uprawnionych do potwierdzania właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu (Dz. Urz. Ministra Zdrowia z 2008 r. Nr 1 poz. 4).

⁷⁰ „Stefan”, „Józefina”, „Jan”, „Helena” i „Józef” - odpowiednio: Nr 5/S, Nr 6/S, Nr 8/S, Nr 3/S i Nr 7/S.

⁷¹ „Józef I”, „Franciszek” i „Henryk” - odpowiednio: Nr 2/W, Nr 9/W i Nr 6/W.

⁷² Według Instrukcji fizjoterapeuta wykonujący zabieg jontoforezy borowinowej lub galwanoborowiny na dostarczonym pojemniku z pastą borowinową wpisuje datę pierwszego otwarcia pojemnika. Pasty borowinowej powinna być wilgotna i mieć konsystencję umożliwiającą łatwe rozsmarowanie na podkładzie. Pastę nakłada się za pomocą szpatułki, a po nałożeniu każdorazowo opakowanie szczelnie zamyka. Opakowanie z zanieczyszczoną lub przesuszoną pastą należy zwrócić do Zakładu Przyrodoleczniczego „Rusalka” i złożyć zapotrzebowanie na nową pastę.

4.2. W okresie objętym kontrolą Spółka, wykonała 13 769⁷³ zabiegów kąpieli kwasowęglowej⁷⁴ (w tym finansowanych przez NFZ 13 683) z wykorzystaniem technicznego dwutlenku węgla, niebędącego naturalnym surowcem leczniczym. Zabieg ten nie był wykonywany jako zabieg bodźcowy (tj. z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych). Rozliczany był z NFZ jako jeden z zabiegów fizjoterapeutycznych.

(dowód: akta kontroli str. 657, 686-690)

4.3. W okresie objętym kontrolą Spółka zakupiła 27 720 szt. plastrów borowinowych, które wykorzystywała w zabiegach komercyjnych.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że *plastry borowinowe (...) stosowane są na zlecenie lekarza do okładów borowinowych dla pacjentów komercyjnych. Nie są one finansowane w ramach umowy z NFZ.*

(dowód: akta kontroli str. 96, 97, 84-504, 575-579, 657)

5. Wykorzystywana w leczeniu uzdrowiskowym solanka zasilająca basen leczniczy w Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”, w latach 2016-2018 (31.03.) była poddana na zlecenie Spółki 17⁷⁵ badaniom bakteriologicznym na obecność bakterii⁷⁶, przez laboratorium środowiskowe⁷⁷. Wyniki tych badań w 11 przypadkach wykazały obecność bakterii powyżej norm dopuszczalnych dla wody komunalnej⁷⁸. Spółka podjęła w każdym przypadku środki zaradcze⁷⁹, celem wyeliminowania zagrożenia.

(dowód: akta kontroli str. 153, 583-594, 616)

6. Zgodnie z § 18 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, zakłady lecznictwa powinny dostosować się do wymagań określonych w tym rozporządzeniu w terminie nie dłuższym niż do 31 grudnia 2018 r.⁸⁰.

Zakłady Spółki posiadały oddziały zabiegowe odpowiednie do prowadzonych w Spółce kierunków leczniczych. Znajdowały się w nich pomieszczenia zabiegowe i urządzenia wykorzystywane m.in. w balneoterapii, peloidoterapii, elektroterapii i krenoterapii. Gabinety lekarskie, punkty pielęgniarstwa oraz pomieszczenia zabiegowe były zaopatrzone w leki pierwszej pomocy i zestaw do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej. W celu zapewnienia sterylności urządzeń używanych do wykonywania zabiegów inhalacji indywidualnych, w wewnętrznej instrukcji określono

⁷³ W 2016 r. – 7 699 (w tym finansowanych przez NFZ – 7 656), w 2017 r. – 4 415 (4 372) i w 2018 r. (do 31.03.) – 1 655 (były to zabiegi finansowane przez NFZ).

⁷⁴ Kod ICD9: 93.3966.

⁷⁵ W 2016 r. – jedno badanie próbki pobranej z basenu leczniczego nie wykazało obecności bakterii, w 2017 r. – 13 badań, z których osiem było pozytywnych i w I kwartale 2018 r. – trzy badania, wszystkie pozytywne.

⁷⁶ *Escherichia coli* (dopuszczalna wartość wskaźnika dla wody komunalnej - 0), *Legionella sp* (dopuszczalna wartość wskaźnika dla wody komunalnej - 0), *Pseudomonas aeruginosa* (dopuszczalna wartość wskaźnika dla wody komunalnej - 0) oraz określenie ogólnej liczby mikroorganizmów w niecce basenu (dopuszczalna wartość wskaźnika dla wody komunalnej od 0 do 100).

⁷⁷ Na podstawie zawartego 20.01.2017 r. aneksu nr 1 do umowy nr ZP/BW/09/2016 z 12.09.2016 r. oraz umowy ZP/UŚ/BW/01/2018 z 29.12.2017 r.

⁷⁸ Przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016) nie stosuje się do basenów z wodą leczniczą. W przepisach ww. rozporządzenia nie określono norm dla wody solankowej.

⁷⁹ Tj. przeprowadzono dezynfekcję instalacji wodnej i systemu uzdatniania wody, sprawdzano poprawność eksploatacji filtrów, płukania i dezynfekcji filtrów. Zastosowano odpowiednią dawkę chloru i dokonano przegrzewu instalacji wodnej. Zobowiązano fizjoterapeutów prowadzących zajęcia w basenie do zaostrożenia kontroli korzystania z prysznicy przed wejściem do basenu. Po uzyskaniu wyników badań z 28.10.2017 r. zobowiązano pielęgniarki do przekazywania takich informacji pacjentom każdorazowo przy odbiorze karty zabiegowej. Zlecano również powtórzenia badań.

⁸⁰ Pierwotny termin dostosowania zakładów do wymogów rozporządzenia, Minister Zdrowia określił do 31 grudnia 2016 r. Termin ten został zmieniony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 12 grudnia 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego (Dz.U. poz. 2069).

zasady ich dezynfekcji⁸¹. Przy wannach kąpielowych zamocowane były uchwyty ułatwiające pacjentowi korzystanie z wanny oraz instalacja przywoławcza, a pomieszczenia, w których wykonywano zabiegi były wyposażone w zegary pozwalające na określenia czasu ich trwania. W instalacjach wody ciepłej i zimnej do hydroterapii ciśnienie wody miało co najmniej 4 atmosfery. Pomieszczenia, w których do zabiegów leczniczych wykorzystywano dwutlenek węgla, posiadały dolne przelewy gazowe oraz wentylację mechaniczną wyposażoną w wyciąg dolny, natomiast butle z dwutlenkiem węgla, zarówno pełne jak i puste, były umieszczone w uchwytach.

(dowód: akta kontroli str. 372-452, 608-610)

Basen leczniczy w Szpitalu Uzdrawiskowym „Bałtyk” spełniał wymogi rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego, z wyjątkiem wyposażenia przebieralni basenu leczniczego w szafki na ubrania⁸². Dla basenu opracowano instrukcję funkcjonalną określającą sposób eksploatacji basenu oraz sposób monitorowania jakości wody i powietrza hali basenowej⁸³.

(dowód: akta kontroli str. 72, 151-152, 372-385, 453, 454, 465, 466, 691)

Spółka do 24 maja 2018 r. nie dostosowała zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego⁸⁴ do niektórych warunków techniczno-organizacyjnych i lokalowych, określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego. Dwa zakłady⁸⁵ nie posiadały sal wypoczynkowych, a jeden⁸⁶ posiadał salę, która nie spełniała wymogów określonych w § 7 ust 4 ww. rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego.

(dowód: akta kontroli str. 372-651)

Zgodnie z § 18 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego, zakłady lecznictwa powinny dostosować się do wymagań określonych w tym rozporządzeniu w terminie nie dłuższym niż do 31 grudnia 2018 r.⁸⁷.

7. Zgłoszone przez Spółkę dane dotyczące zakładów lecznictwa uzdrawiskowego nie były zgodne ze stanem faktycznym ustalonym w toku oględzin⁸⁸ i z wykazem sprzętu i osób pracujących w miejscu udzielania świadczeń (zgłoszonych NFZ w ramach umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej – lecznictwo uzdrawiskowe⁸⁹) – tj. w trzech zakładach Spółki⁹⁰ poddanych oględzinom⁹¹.

⁸¹ Tj. dezynfekcję przewodów i trójników doprowadzających parę, w wydzielonym do tego celu miejscu, według instrukcji. Po każdej inhalacji rury długie, zawory zwrotne, korek i pojemnik na lek podlegały wymianie. Pacjent otrzymywał jednorazową maseczkę.

⁸² Nie zapewniono szafek. Ubrania wieszano na wieszakach.

⁸³ Z dnia 1.01.2015 r. i 1.12.2016 r., w których określono formy monitoringu: bieżącą wizualną kontrolę powierzchni wody leczniczej, bieżący monitoring temperatury wody, minimum jeden raz w miesiącu mikrobiologiczne badanie wody (na podstawie umowy), czynności serwisowe na podstawie umowy serwisowej na obsługę urządzeń sanitarnych wraz z instalacjami basenu.

⁸⁴ Szpital Uzdrawiskowy Nr 1, Szpital Uzdrawiskowy Nr III im. dr Markiewicza, Szpital Uzdrawiskowy Nr IV „Dom Zdrojowy”, Sanatorium Uzdrawiskowe Nr VI „Grażyna”.

⁸⁵ Szpital Uzdrawiskowy „Światowid” i Zakład Przyrodolecznicy „Rusalka”.

⁸⁶ Szpital Uzdrawiskowy „Bałtyk”.

⁸⁷ Pierwotny termin dostosowania zakładów do wymogów, rozporządzenia Minister Zdrowia określił do 31 grudnia 2016 r. Termin ten został zmieniony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 12 grudnia 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego (Dz.U. poz. 2069).

⁸⁸ Przeprowadzonych przez kontrolerów NIK w dniach: 22-24 maja 2018 r.

⁸⁹ W Systemie Zarządzania Obiegiem Informacji (system służący dwukierunkowej komunikacji między Oddziałem Wojewódzkim NFZ i podmiotami zewnętrznymi: świadczeniodawcami, aptekami, podwykonawcami).

⁹⁰ Tj. w: Szpitalu Uzdrawiskowym „Bałtyk”, Szpitalu Uzdrawiskowym „Światowid” i Zakładzie Przyrodolecznicy „Rusalka”.

⁹¹ W latach 2016-2018: obsada kadrowa w ww. zakładach Spółki wzrosła o 61 osób (lekarze - 21, pielęgniarki - 15 i fizjoterapeuci - 25), liczby gabinetów - o 15 (w tym zabiegowych o 13) i stanowisk zabiegowych

Ustalony w trakcie oględzin stan urządzeń do przygotowania i wykonania zabiegów z użyciem naturalnych surowców leczniczych, w tym liczba i rodzaj (np. liczba gabinetów zabiegowych, urządzeń do podgrzewania borowiny, wymiary basenu) nie był zgodny z danymi zgłoszonymi do ewidencji zakładów.

(dowód: akta kontroli str. 8, 67, 67a, 72-94, 372-385, 685, 691)

8. Zgodnie z wymogami określonymi w § 7 pkt 14 lit. b i c rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, Spółka opracowała procedurę postępowania z borowiną, celem uniemożliwienia jej ponownego użycia. Borowina po zabiegach wykonanych w zakładach Spółki, przewożona była do Zakładu Przyrodoleczniczego „Rusałka” i składowana w pomieszczeniach piwnicznych w specjalnie oznaczonych kubłach. Borowina zużyta do zabiegów w Zakładzie Przyrodoleczniczym „Rusałka” transportowana była specjalną windą na borowinę zużytą, do piwnicy i składowana w ww. kubłach, do przekazania do odpadów.

(dowód: akta kontroli str. 413-415, 469, 470)

9. Zgodnie z § 7 pkt 14 lit d rozporządzenia w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przechowywane peloidy były zabezpieczone przed ich zanieczyszczeniem i wysuszeniem. Masę borowinową, sporządzaną w kuchni borowinowej z borowiny mielonej pochodzącej ze złoża w Kołobrzegu, wykorzystywano do jontoforezy borowinowej i sporządzania okładów borowinowych. Masę borowinową używaną do zabiegów jontoforezy przechowywano w plastikowych, zamykanych pojemnikach, a okłady borowinowe (przygotowywane w kuchni borowinowej codziennie w ilości odpowiadającej planowanym na ten dzień zabiegom) transportowano do innych zakładów Spółki – w termosach.

(dowód: akta kontroli str. 372-452, 469, 470)

10. Spółka udzieliła 24 360 pacjentom świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, finansowanych przez NFZ (w tym: 10 632 w 2016 r., 10 636 w 2017 r. i 3 092 do 31.03.2018 r.). Najwięcej świadczeń udzielono w dwóch z pięciu zakresów, tj. w uzdrowiskowym leczeniu sanatoryjnym dorosłych (80,7%)⁹² i uzdrowiskowym leczeniu szpitalnym dorosłych (17%)⁹³.

(dowód: akta kontroli str. 154-161)

Badaniem w zakresie przestrzegania zasad realizowania świadczeń opieki zdrowotnej, w tym wykorzystania naturalnych surowców leczniczych, objęto dokumentację medyczną 90 pacjentów⁹⁴. Analiza dokumentacji wykazała, że zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki udzieliły w 38 przypadkach świadczeń zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego oraz zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe⁹⁵. W pozostałych 52 przypadkach⁹⁶ nie wykonano co najmniej jednego

z zastosowaniem surowców naturalnych – o 46 (w tym zwiększenie o 48 stanowisk: okładów borowinowych – 11, inhalacji solankowych – 18, kąpiele całkowite w solance – 13, jontoforezy borowinowej – pięć, krenoterapii – jedno oraz zmniejszenie o dwa liczby stanowisk kąpiele częściowej kończyn górnych w solance).

⁹² Łącznie 19 663 pacjentom, w tym: 8 675 w 2016 r., 8 444 w 2017 r. i 2 544 do 31.03.2018 r.

⁹³ Łącznie 4 137 pacjentom, w tym: 1 694 w 2016 r., 1 921 w 2017 r. i 522 do 31.03.2018 r.

⁹⁴ Dobranych celowo, tj.: po 15 pacjentów w każdym roku z okresu 2016-2018 (31.03.) w zakresie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych oraz uzdrowiskowego leczenia szpitalnego dorosłych.

⁹⁵ Poprzednio obowiązywało zarządzenie Nr 65/2014/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z 10 października 2014 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

⁹⁶ Nr pacjenta w księdze głównej: 76283/3582 (tj. zabiegów bodźcowych nie było w dniach - soboty: 12, 19, 26.03); 85577/8078 (w dniach: 5, 12, 14.11); 87594/8206 (w dniu: 17.12); 86643/8148 (w dniach: 29, 30.11; 2, 5.12, soboty: 23, 26.11); 81378/7699 (w dniach - soboty: 16, 23, 30.07); 76752/6285 (w dniu: 26.03); 77334/6329

zasadniczego zabiegu bodźcowego dziennie, mimo że we wszystkich tych przypadkach, Spółka wykonała, co najmniej 18 zabiegów bodźcowych w trakcie 21-dniowego turnusu. W 32 przypadkach (z ww. 52) zabiegu tego nie wykonano w soboty. Świadczenia opieki zdrowotnej były udzielane osobom dorosłym przez lekarzy uzdrowiskowych posiadających uprawnienia zgodnie z § 2 ust. 4 rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych i zgłoszonych do ewidencji prowadzonej przez naczelnego lekarza uzdrowiska⁹⁷. Sporządzone karty zabiegów fizjoterapeutycznych zawierały wszystkie elementy określone w § 10 ust. 1 pkt 3 lit. e rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania⁹⁸, tj. oznaczenie i podpis osoby udzielającej świadczeń zdrowotnych. Wszyscy fizjoterapeuci, zostali wskazani w załączniku nr 2 do umowy zawartej z NFZ o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego.

(dowód: akta kontroli str. 162-171, 505-574)

Ponadto, trzem pacjentom (z 90) zastosowano w 19 zabiegach fizjoterapeutycznych (nie rozliczanych z NFZ jako zabiegi bodźcowe) techniczny dwutlenek węgla, który nie był naturalnym surowcem leczniczym.

(dowód: akta kontroli str. 546, 560, 564)

Prezes Spółki wyjaśnił, że w zabiegu kąpiel kwasowęglowa (kod 93.3966) wykorzystywany jest gaz techniczny – dwutlenek węgla (CO₂). Zabieg ten stosowany jest w przypadku istotnych wskazań lekarskich, zwłaszcza przy schorzeniach kardiologicznych. W literaturze naukowej (medycznej) nie ma potwierdzenia, aby właściwości lecznicze gazu technicznego (CO₂) i dwutlenku węgla (CO₂) o potwierdzonych właściwościach w trybie określonym w art. 36 ust. 4 i art. 40 ust. 2a pkt 1 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, wykazywały różnice.

(dowód: akta kontroli str. 695)

11. W latach 2016-2018 (do 31.03.) Spółka nie zlecała podwykonawcom realizacji zabiegów bodźcowych.

(dowód: akta kontroli str. 187-206)

12. Zgodnie z § 3 umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej – lecznictwo uzdrowiskowe, Spółka, w okresie objętym kontrolą posiadała ważną umowę odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z udzielaniem świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 212-239)

(w dniach: 2, 14.04); 75367/6119 (w dniach: 20, 27.02; 4.03); 78444/6455 (w dniu: 7.05); 79627/6607 (w dniach: 27.05; soboty: 21.05); 80978/5276 (w dniach: 12.07; soboty: 9.07); 84706/8047 (w dniach: 5.10; soboty: 8, 15.10); 83635/7967 (w dniach - soboty: 17, 24.09; 1.10); 74428/3505 (w dniach - soboty: 30.01; 6, 13.02); 88909/5721 (w dniu: 25.01); 91922/3335 (w dniach: 15.03; soboty: 11, 18, 25.03); 89908/7255 (w dniach - soboty: 28.01; 4.02); 97926/6230 (w dniach - soboty: 2, 9.09); 94813/7910 (w dniach - soboty: 13, 20, 27.05); 96122/6096 (w dniach - soboty: 24.06; 1, 8.07); 98499/163 (w dniach - soboty: 16, 23, 27.09); 91046/7384 (w dniach: 6.03; soboty: 25.02; 4.03); 94003/6022 (w dniach - soboty: 29.04; 6.05); 95488/6124 (w dniach: 16.06; soboty: 3, 10, 17.06); 106513/391 (w dniach: 12, 14, 16.03); 105169/8398 (w dniu - sobota: 3.03); 106431/382 (w dniach: 13, 16.03) - uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne oraz 84394/7987 (w dniach: 6, 10.10); 83586/7952 (w dniu - sobota: 1.10); 81553/7756 (w dniach - soboty: 23, 30.07); 80874/7671 (w dniach: 7.07; sobota: 2.07); 86834/8176 (w dniu: 1.12); 80111/8885 (w dniach: 10.06; soboty: 4, 18.06); 79379/8816 (w dniach: 16, 18.05; soboty: 14, 21.05); 77534/8653 (w dniach: 11.04; sobota: 2.04); 76430/8577 (w dniach: 9, 22.03; sobota: 26.03); 75352/8481 (w dniach - soboty: 20, 27.02, 5.03); 74462/8417 (w dniach: 29.01; soboty: 30.01, 6.02); 73360/8323 (w dniu - sobota: 9.01); 88490/9689 (w dniu: 23.01); 89696/9831 (w dniach: 30.01; 1.02); 95970/10394 (w dniu - sobota: 8.07); 95147/10256 (w dniu: 16.06); 92831/10064 (w dniu: 29.03); 98659/9078 (w dniu - sobota: 16.09); 96551/8923 (w dniu - sobota: 29.07); 97178/8976 (w dniu - sobota: 19.08); 103515/11073 (w dniu: 15.01); 105085/11206 (w dniu: 15.02); 105449/11258 (w dniu: 28.02); 104206/9318 (w dniu: 13.02); 106191/9480 (w dniach: 21, 23, 26.03) - uzdrowiskowe leczenie szpitalne.

⁹⁷ Na podstawie art. 27 ust. 2 pkt 6 w związku z ust. 5 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.

⁹⁸ Dz.U. poz. 2069 ze zm. – dalej: rozporządzenie w sprawie dokumentacji medycznej.

13. Naczelny lekarz uzdrowiska przeprowadził pięć kontroli⁹⁹ w dziewięciu z 15 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego Spółki, w tym w dwóch szpitalach uzdrowiskowych¹⁰⁰. Przedmiotem ww. kontroli była m.in. realizacja umów zawartych w NFZ w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, w tym wykonanie pacjentom 18 zabiegów bodźcowych z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Wojewoda Zachodniopomorski nie prowadził kontroli w zakładach Spółki w ww. okresie.

(dowód: akta kontroli str. 240, 243-247, 696-711)

14. W okresie objętym kontrolą NFZ przeprowadził jedną kontrolę (3.01.2017 r. wizytacja w Zakładzie Przyrodolecznictwa „Rusalka”), której przedmiotem była *organizacja udzielania nowych świadczeń w rodzaju leczenia ambulatoryjnego-sanatoryjnego*. Sprawdzono kuchnię borowinową, organizację kąpieli solankowych i wyposażenie stanowisk do inhalacji, jontoforezy i ultrafonoforezy. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 240, 248-251)

15. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Świnoujściu¹⁰¹ przeprowadził łącznie 53 kontrole w zakresie przestrzegania warunków sanitarno-higienicznych, w tym 10 dotyczyło bazy zabiegowej w trzech z 15 zakładów Spółki (w 2016 r. – trzy kontrole¹⁰², w 2017 r. – sześć¹⁰³ i w 2018 r. – jedna¹⁰⁴). Kontrole dotyczyły m.in.: przestrzegania warunków sanitarno-higienicznych w basenie leczniczym¹⁰⁵, utrzymania należytego stanu higienicznego stanowisk w bazie zabiegowej, w tym pomieszczeń do wykonywania okładów borowinowych, ultradźwięków, inhalacji, kuchni borowinowej i procesu postępowania z borowiną. W wyniku dwóch kontroli stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego pomieszczeń¹⁰⁶, które zostały usunięte po kontroli. Powyższe kontrole nie dotyczyły prawidłowości wykorzystywania naturalnych surowców leczniczych w leczeniu uzdrowiskowym, w udzielanych przez Spółkę zabiegach bodźcowych.

(dowód: akta kontroli str. 241, 242, 614-617)

16. Zakład górniczy należący do Spółki prowadził działalność w zakresie wydobywania kopalin ze złóż¹⁰⁷.

W okresie objętym kontrolą organy inspekcji sanitarnej nie przeprowadzały kontrole w zakładzie górniczym Spółki w zakresie warunków sanitarno-higienicznych eksploatacji złóż naturalnych surowców leczniczych (wydobywanych w celach leczniczych).

⁹⁹ Dwie kontrole w 2016 r.: od 29.02 do 2.03. w Spółce m.in. w zakresie warunków zakwaterowania i żywienia, sposobu ordynowania, zlecania i planowania zabiegów w poszczególnych miejscach udzielania świadczeń zdrowotnych oraz przestrzegania Karty Praw Pacjenta i 14.07. w czterech zakładach leczniczych w zakresie spełnianie warunków zawartych w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym, w tym m.in.: kwalifikacji osób udzielających świadczeń zdrowotnych, wyposażenia gabinetów (lekarskiego, stanowiska nadzoru medycznego i dyżurki pielęgniarek) i pokoi, prowadzenia dokumentacji medycznej oraz przestrzegania Karty Praw Pacjenta; w 2017 r.: jedna kontrola: od 27.02–2.03 w trzech zakładach leczniczych w zakresie jak wyżej i w 2018 r. – dwie kontrole: 27.03 w dwóch zakładach leczniczych i 26.04 w jednym zakładzie leczniczym m.in. w zakresie jak wyżej.

¹⁰⁰ Tj. „Bałtyk” dwukrotnie - w 2016 r. i 2018 r. i „Światowid” w 2017 r.

¹⁰¹ Dalej: PPIS.

¹⁰² W Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”.

¹⁰³ W tym: trzy w Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”, dwie w Zakładzie Przyrodolecznictwa „Rusalka” i jedna w Sanatorium Uzdrowiskowym „Trzygłów”.

¹⁰⁴ W Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”.

¹⁰⁵ Siedem takich kontroli w Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”.

¹⁰⁶ W pomieszczeniach technicznych podbasenia powierzchnie ścian z ubytkami tynku i farby (kontrola z 3.04.2017 r.) i zniszczona tapicerka łóżka w pomieszczeniu okładów borowinowych (kontrola z 30.01.2017 r.).

¹⁰⁷ Tj. wód leczniczych.

Zakład górniczy zlecił 21.11.2017 r. wykonanie badań mikrobiologicznych wód¹⁰⁸, które nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 13, 52-64, 241, 242, 656-656g)

17. W latach 2016-2018 (do 31.03.) Spółka sprzedała dwóm kontrahentom prowadzącym działalność w zakresie leczenia uzdrowiskowego na obszarze uzdrowiska Świnoujście 146 176 litrów roztworu solanki wydobytej przez Zakład Górniczy¹⁰⁹.

(dowód: akta kontroli str. 108-110, 636)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Analiza dokumentacji medycznej 90 pacjentów¹¹⁰ wykazała, że zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki udzieliły 52 pacjentom (58%) świadczenia opieki zdrowotnej (w tym zabiegi bodźcowe) niezgodnie z warunkami dotyczącymi sposobu realizacji świadczenia opieki zdrowotnej, określonymi w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego oraz zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

Wszystkim 90 pacjentom Spółka wykonała w trakcie turnusu, co najmniej 18 zabiegów bodźcowych z wykorzystaniem naturalnego surowca leczniczego, jednak 52 pacjentom¹¹¹ – bez zachowania wymogu wykonania tego zabiegu co najmniej raz dziennie, z tego w:

– 48 przypadkach¹¹² nie zaplanowano i nie wykonano jednego zabiegu bodźcowego dziennie,

¹⁰⁸ Na zawartość: ogólnej liczby organizmów po 72h, ogólnej liczby organizmów po 48h, Escherichia coli, Bakterii grupy coli, Enterokoki kałowe, Pseudomonas aeruginosa oraz analizy fizyko- chemiczne

¹⁰⁹ Ze stawką podatku VAT w wysokości 23%.

¹¹⁰ Tj. 45 pacjentów leczonych w zakresie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych i 45 pacjentów - uzdrowiskowego leczenia szpitalnego dorosłych.

¹¹¹ Nr pacjenta w księdze głównej: 76283/3582 (tj. zabiegów bodźcowych nie było w dniach - soboty: 12, 19, 26.03); 85577/8078 (w dniach: 5, 12, 14.11); 87594/8206 (w dniu: 17.12); 86643/8148 (w dniach: 29, 30.11; 2, 5.12, soboty: 23, 26.11); 81378/7699 (w dniach - soboty: 16, 23, 30.07); 76752/6285 (w dniu: 26.03); 77334/6329 (w dniach: 2, 14.04); 75367/6119 (w dniach: 20, 27.02; 4.03); 78444/6455 (w dniu: 7.05); 79627/6607 (w dniach: 27.05; soboty: 21.05); 80978/5276 (w dniach: 12.07; soboty: 9.07); 84706/8047 (w dniach: 5.10; soboty: 8.15.10); 83635/7967 (w dniach - soboty: 17, 24.09; 1.10); 74428/3505 (w dniach - soboty: 30.01; 6, 13.02); 88909/5721 (w dniu: 25.01); 91922/3335 (w dniach: 15.03; soboty: 11, 18, 25.03); 89908/7255 (w dniach - soboty: 28.01; 4.02); 97926/6230 (w dniach - soboty: 2, 9.09); 94813/7910 (w dniach - soboty: 13, 20, 27.05); 96122/6096 (w dniach - soboty: 24.06; 1, 8.07); 98499/163 (w dniach - soboty: 16, 23, 27.09); 91046/7384 (w dniach: 6.03; soboty: 25.02; 4.03); 94003/6022 (w dniach - soboty: 29.04; 6.05); 95488/6124 (w dniach: 16.06; soboty: 3, 10, 17.06); 106513/391 (w dniach: 12, 14, 16.03); 105169/8398 (w dniu - sobota: 3.03); 106431/382 (w dniach: 13, 16.03) - uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne oraz 84394/7987 (w dniach: 6, 10.10); 83586/7952 (w dniu - sobota: 1.10); 81553/7756 (w dniach - soboty: 23, 30.07); 80874/7671 (w dniach: 7.07; sobota: 2.07); 86834/8176 (w dniu: 1.12); 80111/8885 (w dniach: 10.06; soboty: 4, 18.06); 79379/8816 (w dniach: 16, 18.05; soboty: 14, 21.05); 77534/8653 (w dniach: 11.04; sobota: 2.04); 76430/8577 (w dniach: 9, 22.03; sobota: 26.03); 75352/8481 (w dniach - soboty: 20, 27.02, 5.03); 74462/8417 (w dniach: 29.01; soboty: 30.01, 6.02); 73360/8323 (w dniu - sobota: 9.01); 88490/9689 (w dniu: 23.01); 89696/9831 (w dniach: 30.01; 1.02); 95970/10394 (w dniu - sobota: 8.07); 95147/10256 (w dniu: 16.06); 92831/10064 (w dniu: 29.03); 98659/9078 (w dniu - sobota: 16.09); 96551/8923 (w dniu - sobota: 29.07); 97178/8976 (w dniu - sobota: 19.08); 103515/11073 (w dniu: 15.01); 105085/11206 (w dniu: 15.02); 105449/11258 (w dniu: 28.02); 104206/9318 (w dniu: 13.02); 106191/9480 (w dniach: 21, 23, 26.03) - uzdrowiskowe leczenie szpitalne.

¹¹² Nr pacjenta w księdze głównej: 76283/3582 (tj. zabiegów bodźcowych nie było w dniach - soboty: 12, 19, 26.03); 85577/8078 (w dniach: 5, 12, 14.11); 87594/8206 (w dniu: 17.12); 86643/8148 (w dniach: 29, 30.11; 2, 5.12, soboty: 23, 26.11); 81378/7699 (w dniach - soboty: 16, 23, 30.07); 76752/6285 (w dniu: 26.03); 77334/6329 (w dniach: 2, 14.04); 75367/6119 (w dniach: 20, 27.02; 4.03); 78444/6455 (w dniu: 7.05); 79627/6607 (w dniach: 27.05; soboty: 21.05); 80978/5276 (w dniach: 12.07; soboty: 9.07); 84706/8047 (w dniach: 5.10; soboty: 8.15.10); 83635/7967 (w dniach - soboty: 17, 24.09; 1.10); 74428/3505 (w dniach - soboty: 30.01; 6, 13.02); 88909/5721 (w dniu: 25.01); 91922/3335 (w dniach: 15.03; soboty: 11, 18, 25.03); 89908/7255 (w dniach - soboty: 28.01; 4.02); 97926/6230 (w dniach - soboty: 2, 9.09); 94813/7910 (w dniach - soboty: 13, 20, 27.05); 96122/6096 (w dniach - soboty: 24.06; 1, 8.07); 98499/163 (w dniach - soboty: 16, 23, 27.09); 91046/7384 (w dniach: 6.03; soboty: 25.02; 4.03); 94003/6022 (w dniach - soboty: 29.04; 6.05); 95488/6124 (w dniach: 16.06; soboty: 3, 10, 17.06);

– czterech przypadkach¹¹³ nie wykonano jednego zabiegu bodźcowego dziennie, mimo zaplanowania go w karcie zabiegów.

Ponadto, w 32 przypadkach (z ww. 52) nie wykonano zabiegu bodźcowego w soboty. Stanowiło to naruszenie warunków szczegółowych udzielania świadczeń, określonych w załączniku nr 1 część A i B rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego.

(dowód: akta kontroli str. 162-185, 505-574)

Zgodnie z § 6 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwa uzdrowiskowego zakład lecznictwa uzdrowiskowego (świadczeniodawca) jest zobowiązany spełniać wymagania określone w niniejszym zarządzeniu oraz w przepisach odrębnych, w szczególności w rozporządzeniu (tj. w przepisach rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego).

W załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia określono, że w ramach udzielania świadczeń gwarantowanych – uzdrowiskowe leczenie szpitalne i sanatoryjne dorosłych – powinien być wykonany, co najmniej jeden zasadniczy zabieg bodźcowy z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych dziennie. Zabiegi powinny być udzielane przez sześć dni zabiegowych w tygodniu, przez pięć dni w tygodniu (w dwóch cyklach dziennych: przedpołudniowym i popołudniowym) oraz w soboty (w cyklu przedpołudniowym).

Prezes Zarządu wyjaśnił że: *każdy zabieg, w tym zabieg bodźcowy z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych zlecający jest przez lekarza. Przyczyn niewykonania w danym dniu zleconego zabiegu może być kilka. Najczęściej występującą przyczyną jest: uzasadnienie zdrowotne (np. pacjent w danym dniu źle się czuje, nie idzie na zabieg i nie zgłasza tego faktu lekarzowi lub pielęgniarce); uzasadnienie losowe (np. przepustki do 12 godzin); inne przyczyny (np. prośba pacjenta o przeplanowanie zabiegu z danego dnia ponieważ ma inne plany w tym czasie, itp.); przyczyny techniczne (np. przerwy technologiczne, awaryjne w dostawie ciepłej wody użytkowej, energii elektrycznej, wyłączenie z eksploatacji basenu leczniczego (awarie, wymiana solanki, itp.). W ww. wymienionych sytuacjach pacjent ma wykonany zabieg w innym dniu. Na dzień dzisiejszy nie jesteśmy w stanie jednoznacznie stwierdzić dlaczego dany pacjent korzystający w badanych latach ze świadczeń zdrowotnych w zakresie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego i szpitalnego dla dorosłych nie miał wykonanego zabiegu bodźcowego w danym dniu. Jednocześnie informujemy, że od stycznia 2018 r. prowadzony jest bieżący monitoring wykonywanych zabiegów na rzecz danego pacjenta w zakresie świadczeń gwarantowanych. Przeprowadzono szkolenia wewnętrzne pracowników medycznych i odpowiedzialnych za planowanie zleconych zabiegowych w zakresie konieczności: zachowania asertywności w stosunku do stale rosnących roszczeń i wymagań pacjentów; dokumentowania przyczyn braku wykonania zabiegu w danym dniu. W II półroczu br. wprowadzony zostanie w Spółce elektroniczny system potwierdzający wykonanie zabiegu w danym*

106513/391 (w dniach: 12, 14, 16.03); 105169/8398 (w dniu - sobota: 3.03); 106431/382 (w dniach: 13, 16.03) - uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne oraz 84394/7987 (w dniach: 6, 10.10); 83586/7952 (w dniu - sobota: 1.10); 81553/7756 (w dniach - soboty: 23, 30.07); 80874/7671 (w dniach: 7.07; sobota: 2.07); 86834/8176 (w dniu: 1.12); 80111/8885 (w dniach: 10.06; soboty: 4, 18.06); 79379/8816 (w dniach: 16, 18.05; soboty: 14, 21.05); 77534/8653 (w dniach: 11.04; sobota: 2.04); 76430/8577 (w dniach: 9, 22.03; sobota: 26.03); 75352/8481 (w dniach - soboty: 20, 27.02, 5.03); 74462/8417 (w dniach: 29.01; soboty: 30.01, 6.02); 73360/8323 (w dniu - sobota: 9.01); 89696/9831 (w dniach: 30.01; 1.02); 95970/10394 (w dniu - sobota: 8.07); 95147/10256 (w dniu: 16.06); 98659/9078 (w dniu - sobota: 16.09); 96551/8923 (w dniu - sobota: 29.07); 97178/8976 (w dniu - sobota: 19.08); 103515/11073 (w dniu: 15.01); 104206/9318 (w dniu: 13.02); 106191/9480 (w dniach: 21, 23, 26.03) - uzdrowiskowe leczenie szpitalne.

¹¹³ Nr pacjenta w księdze głównej: 88490/9689 (tj. zabiegów bodźcowych nie było w dniu: 23.01); 92831/10064 (w dniu: 29.03); 105085/11206 (w dniu: 15.02); 105449/11258 (w dniu: 28.02).

dniu. Pozwoli to na wyeliminowanie nieścisłości w dokumentacji medycznej jak również efektywniejsze zarządzanie bazą zabiegową.

(dowód: akta kontroli str.186, 186a)

Podkreślić należy, że w załączniku nr 1 część A i B ww. rozporządzenia („Warunki szczegółowe, jakie powinien spełniać świadczeniodawca przy udzieleniu świadczeń gwarantowanych – uzdrowskowe leczenie szpitalne i sanatoryjne dorosłych”) określono, że powinny być przeprowadzone co najmniej 54 zabiegi fizjoterapeutyczne dla jednego pacjenta w okresie sprawozdawczym, średnio co najmniej trzy zabiegi dziennie, w tym: a) co najmniej jeden zasadniczy zabieg bodźcowy z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych dziennie, b) co najmniej dwa zabiegi fizjoterapeutyczne dziennie, c) (...), d) (...). Ponadto, zabiegi fizjoterapeutyczne (w tym bodźcowe) powinny być wykonywane sześć dni w tygodniu, w tym w soboty w cyklu przedpołudniowym.

2) Spółka nie dokonywała na bieżąco aktualizacji danych w ewidencji zakładów prowadzonej przez naczelnego lekarza uzdrowiska.

Zgłoszone przez Spółkę dane dotyczące zakładów lecznictwa uzdrowskowego nie były zgodne ze stanem faktycznym ustalonym w trakcie oględzin¹¹⁴ i wykazami sprzętu i osób pracujących w miejscu udzielania świadczeń, tj. zakładach Spółki poddanych oględzinom (w Szpitalu Uzdrowskowym „Bałtyk”, Szpitalu Uzdrowskowym „Światowid” i Zakładzie Przyrodolecznictwa „Rusałka”). Według stanu na 23.05.2018 r. obsada kadrowa w ww. zakładach wzrosła o 61 osób (lekarze - 21, pielęgniarki - 15 i fizjoterapeuci – 25) w odniesieniu do danych zgłoszonych naczelnemu lekarzowi uzdrowiska w dniach: 20.05.2014 r. i 20.05.2016 r.

Liczba gabinetów była o 15 większa od liczby gabinetów zgłoszonych przez Spółkę do ewidencji zakładów (w tym zabiegowych o 13) i liczba stanowisk zabiegowych z zastosowaniem surowców naturalnych – o 46 (w tym zwiększyła się o 48 liczba stanowisk zabiegowych: okładów borowinowych – 11, inhalacji solankowych – 18, kąpiei całkowitych w solance – 13, jontoforezy borowinowej – pięć, krenoterapii - jedno oraz zmniejszyła o dwa liczba stanowisk kąpiei częściowej kończyn górnych w solance).

(dowód: akta kontroli str. 72-90, 691)

Zgodnie z art. 27 ust. 5 ustawy o lecznictwie uzdrowskowym, kierownik zakładu lecznictwa uzdrowskowego jest obowiązany niezwłocznie zgłosić naczelnemu lekarzowi uzdrowiska zmiany danych objętych ewidencją, o której mowa w ust. 1.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że „Uzdrowsko Świnoujście” S.A. prowadzi działalność leczniczą w kilkunastu miejscach udzielania świadczeń opieki zdrowotnej. Liczba gabinetów zabiegowych i rodzaj wykonywanych zabiegów w poszczególnych miejscach udzielania świadczeń uzależniona jest od zapotrzebowania (liczby pacjentów) i zleceń lekarskich. Część urządzeń do przygotowywania i wykonania zabiegów z użyciem naturalnych surowców leczniczych jest dwufunkcyjna i przenośna np. aparaty do elektroterapii lub dwufunkcyjne wanny do kąpiei. Na takich urządzeniach zamiennie w zależności od zapotrzebowania wykonywane są np. zabiegi jontoforezy lub jontoforezy borowinowej, galwanizacji lub galwanoborowiny, hydromasażu w wodzie lub kąpiei solankowej lub hydromasażu w solance. Z uwagi na liczbę miejsc udzielania świadczeń zdrowotnych i optymalizację wydajności pracy - pracownicy medyczni (lekarze, pielęgniarki, fizjoterapeuci, technicy masażysty) zatrudnieni są w Spółce, a nie w miejscu udzielania świadczeń. Miejsce pracy określa bezpośredni przełożony zgodnie z zapotrzebowaniem i ustalonym harmonogramem pracy. Uwzględniając specyfikę Spółki, zakres i rodzaj prowadzonej działalności

¹¹⁴ Przeprowadzonych przez kontrolerów NIK w dniach 22 i 24.05.2018 r.

lecniczej, ewidencja zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego, nadzór nad przekazywaniem na bieżąco naczelnemu lekarzowi uzdrowiska wymaganych informacji aktualizacyjnych dotyczących poszczególnych miejsc udzielania świadczeń należy uznać za niewystarczający. W związku z tym zobowiązano pracownika (...) do: opracowania instrukcji zgłaszania zmian do ewidencji zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego, dokonania aktualizacji w ewidencji Szpitala Uzdrowiskowego „Bałtyk”, Szpitala Uzdrowiskowego „Światowid” i Zakładu Przyrodoleczniczego „Rusalka” do dnia zakończenia kontroli, aktualizacji ewidencji w zakresie pozostałych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego do 30.06.2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 658)

W dniu 30.05.2018 r. Spółka przekazała naczelnemu lekarzowi uzdrowiska wnioski zgłaszające aktualizację wpisu do ewidencji trzech zakładów, które były przedmiotem oględzin.

(dowód: akta kontroli str. 664-684)

3) Rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej określony w regulaminie organizacyjnym nie odnosił się do kierunków leczniczych, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych uzdrowiska Świnoujście (tj. chorób ortopedyczno-urazowych, chorób układu nerwowego, chorób reumatologicznych, chorób kardiologicznych i nadciśnienia, chorób górnych dróg oddechowych, chorób dolnych dróg oddechowych, otyłości, chorób endokrynologicznych, osteoporozy i chorób skóry). Spółka dla prowadzonych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego nie opracowała statutu zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, o którym stanowi art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym. Zgodnie z ww. przepisem statut zakładów lecznictwa uzdrowiskowego powinien określać rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej ustalony na podstawie kierunków leczniczych, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych.

Zgłoszone przez Spółkę do ewidencji zakładów kierunki lecznicze były zgodne z kierunkami leczniczymi uzdrowiska Świnoujście, mimo że nie zostały określone w żadnym dokumencie organizacyjnym Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 11-32, 74-76, 78-90, 629-646)

Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej¹¹⁵ sprawy dotyczące sposobu i warunków udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmiot wykonujący działalność leczniczą, nieuregulowane w ustawie lub statucie, określa regulamin organizacyjny ustalony przez kierownika.

W regulaminie organizacyjnym podmiotu wykonującego działalność leczniczą określa się m.in. 1) firmę albo nazwę podmiotu; 2) cele i zadania podmiotu; 3) strukturę organizacyjną zakładu leczniczego; 4) rodzaj działalności leczniczej oraz zakres udzielanych świadczeń zdrowotnych; 5) miejsce udzielania świadczeń zdrowotnych - w przypadku udzielania świadczeń zdrowotnych za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności, miejscem udzielania świadczeń jest miejsce przebywania osób wykonujących zawód medyczny udzielających tych świadczeń; 6) przebieg procesu udzielania świadczeń zdrowotnych, z zapewnieniem właściwej dostępności i jakości tych świadczeń w jednostkach lub komórkach organizacyjnych zakładu leczniczego; 7) organizację i zadania poszczególnych jednostek lub komórek organizacyjnych zakładu leczniczego oraz warunki współdziałania tych jednostek; 8) warunki współdziałania z innymi podmiotami wykonującymi działalność leczniczą w zakresie zapewnienia prawidłowości diagnostyki, leczenia, pielęgnacji i rehabilitacji pacjentów oraz ciągłości przebiegu procesu udzielania świadczeń zdrowotnych; 9) wysokość opłaty za udostępnienie

¹¹⁵ Dz. U. z 2018 r., poz. 160 ze zm. – dalej: ustawa o działalności leczniczej.

dokumentacji medycznej; 10) organizację procesu udzielania świadczeń zdrowotnych w przypadku pobierania opłat; 11) wysokość opłaty za przechowywanie zwłok pacjenta przez okres dłuższy niż 72 godziny; 12) wysokość opłat za świadczenia zdrowotne, które mogą być, zgodnie z przepisami ustawy lub przepisami odrębnymi, udzielane za częściową albo całkowitą odpłatnością; 13) sposób kierowania jednostkami lub komórkami organizacyjnymi zakładu leczniczego (art. 24 ust. 1 ww. ustawy).

Natomiast przepis art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, stanowi, że statut zakładu lecznictwa uzdrowiskowego określa w szczególności rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej ustalonych na podstawie kierunków leczniczych, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił: z art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach wynika, że statut zakładu lecznictwa uzdrowiskowego określa w szczególności rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej ustalonych na podstawie kierunków leczniczych z uwzględnieniem przepisu ust. 2, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych. Ustawa nie precyzuje jakie elementy ten statut miałby zawierać. Natomiast art. 15 wyżej przywołanej ustawy wskazuje, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego mają zastosowanie przepisy ustawy o działalności leczniczej. Zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej, statut podmiotu leczniczego niebędącego przedsiębiorcą (samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej), a także inne sprawy dotyczące jego funkcjonowania nieuregulowane w ustawie określa statut. W przypadku przedsiębiorców (a takim jest Spółka) sprawy dotyczące sposobu i warunków udzielania świadczeń zdrowotnych (a takim niewątpliwie jest leczenie uzdrowiskowe) przez podmiot wykonujący działalność leczniczą, nieuregulowane w ustawie lub statucie, określa regulamin organizacyjny ustalony przez kierownika (art. 23 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej). Zawartość regulaminu organizacyjnego określa art. 24 ustawy o działalności leczniczej. Zgodnie natomiast z art. 41 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym rada gminy, po uzyskaniu decyzji ministra właściwego do spraw zdrowia oraz na podstawie operatu uzdrowiskowego ustala statut uzdrowiska lub statut obszaru ochrony uzdrowiskowej. W tym artykule w ust. 3 jest wskazane, jakie zapisy winien zawierać statut. Rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej przez podmiot leczniczy „Uzdrowisko Świnoujście” S.A. określony został w regulaminie organizacyjnym „Uzdrowisko Świnoujście” S.A., wskazując jednocześnie miejsca ich świadczenia - § 5, § 7, § 8 w szczególności ust. 2. Od 1 lipca 2012 r. podmioty wykonujące działalność leczniczą, a takim podmiotem jest „Uzdrowisko Świnoujście” S.A., nie są zobligowane do posiadania statutu. Jego rolę przejął Regulamin Organizacyjny, który stał się jedynym wewnętrznym aktem normatywnym w podmiocie leczniczym. Zgodnie z art. 23 ustawy o działalności leczniczej sprawy dotyczące sposobu i warunków udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmiot wykonujący działalność leczniczą, nieuregulowane w ustawie lub statucie, określa regulamin organizacyjny ustalony przez kierownika. Artykuł 24 ww. ustawy określa wymaganą treść regulaminu organizacyjnego podmiotu wykonującego działalność leczniczą

(dowód: akta kontroli str. 652, 654-655)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zgodnie z § 18 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urzędnicy lecznictwa uzdrowiskowego zakłady lecznictwa powinny

dostosować się do wymagań określonych w tym rozporządzeniu w terminie nie dłuższym niż do 31 grudnia 2018 r. Pierwotny termin dostosowania zakładów do wymogów ww. rozporządzenia Minister Zdrowia określił do 31 grudnia 2016 r.¹¹⁶.

W okresie objętym kontrolą, do 24 maja 2018 r., Spółka nie dostosowała zakładów lecznictwa uzdrowiskowego¹¹⁷ do następujących warunków techniczno-organizacyjnych i lokalowych, określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego:

a) Dwa zakłady lecznicze Spółki¹¹⁸, w których wykonywano zabiegi fizjoterapeutyczne z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych, nie posiadały sal wypoczynkowych, a jeden¹¹⁹ – posiadał salę wspólną dla kobiet i mężczyzn, nie wyposażoną w wymaganą liczbę leżanek.

Zgodnie z § 7 pkt 4 lit. a-c rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego w zakładzie przyrodoleczniczym powinna znajdować się, co najmniej jedna sala wypoczynkowa umożliwiająca wypoczynek po zabiegach, odpowiednio do rodzajów i liczby stanowisk zabiegowych wykorzystywanych przez pacjentów oraz przy uwzględnieniu następujących wskazań:

- przy kąpielach mineralnych liczba leżanek powinna być co najmniej równa liczbie stanowisk zabiegowych,
- w zakładach przyrodoleczniczych, w których wykonywane są zabiegi dla kobiet i mężczyzn, sale wypoczynkowe powinny być oddzielne dla każdej płci.

(dowód: akta kontroli str. 372-651)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w celu dostosowania zakładów lecznictwa uzdrowiskowego do wymogów zawartych w § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady zaplanowano w III kwartale 2018 r. przeprowadzenie działań związanych z optymalizacją wykorzystania istniejącej powierzchni użytkowej w Zakładzie Przyrodoleczniczym „Rusalka” jak również w innych obiektach, w których wykonywane są zabiegi. Na tej podstawie zostaną opracowane plany adaptacyjne pomieszczeń o wymaganej powierzchni, wykonane niezbędne prace remontowe, zakupione wyposażenie. Nie istnieje ryzyko niedotrzymania terminu określonego w § 18 rozporządzenia. Do dnia 31.12.2018 r. zakłady lecznictwa uzdrowiskowego zostaną dostosowane do wymogów zawartych w § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady.

(dowód: akta kontroli str. 658)

b) Przebieralnia przy basenie leczniczym w Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk”, nie została wyposażona w szafki na ubrania¹²⁰.

Zgodnie z § 14 pkt 7 lit. a rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przebieralnie (w pomieszczeniach przy basenach) powinny być wyposażone w szafki na ubrania w liczbie odpowiedniej dla osób korzystających z basenu.

(dowód: akta kontroli str. 376, 393)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że przebieralnia przy basenie leczniczym w Szpitalu Uzdrowiskowym „Bałtyk” nie jest wyposażona w szafki na ubrania z uwagi na ograniczenia powierzchniowe. Pacjenci do dyspozycji mają wieszaki ubraniowe. Z basenu korzysta jednocześnie max. 7 osób. Grupa wchodzi jednocześnie do

¹¹⁶ Termin zmieniony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 12 grudnia 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego (Dz.U. poz. 2069).

¹¹⁷ Szpital Uzdrowiskowy „Bałtyk”, Szpital Uzdrowiskowy „Światowid”, Zakład Przyrodoleczniczy „Rusalka”.

¹¹⁸ Szpital Uzdrowiskowy „Światowid”, Zakład Przyrodoleczniczy „Rusalka”.

¹¹⁹ Szpital Uzdrowiskowy „Bałtyk”.

¹²⁰ Przebieralnia była wyposażona w wieszaki.

przebieralni a drzwi wejściowe zamykane na klucz na cały czas korzystania z basenu. Drzwi wejściowe otwierane są w momencie kiedy pacjenci wychodzą. Przez cały czas rzeczy osobiste pacjentów nadzoruje pracownik obsługi. Ww. rozwiązanie organizacyjne pozwala w pełni zabezpieczyć rzeczy osobiste pacjentów korzystających z basenu.

(dowód: akta kontroli str. 695)

IV. Wnioski

Wnioski Przedstawiając powyższą ocenę wynikającą z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹²¹, wnosi o:

- 1) *Niezwłoczne zgłaszanie zmian danych do ewidencji zakładów prowadzonej przez naczelnego lekarza uzdrowiska, stosownie do wymogu określonego w art. 27 ust. 5 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.*
- 2) *Realizowanie udzielonych świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego i zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.*
- 3) *Określenie w dokumentach organizacyjnych Spółki zakresu i rodzaju udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie kierunków leczniczych, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych uzdrowiska Świnoujście, stosownie do wymogu określonego w art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o wykonaniu
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 2 lipca 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontrolerzy

Dyrektor

Iwona Gołębiowska
Główny specjalista kontroli państwowej

¹²¹ Dz.U. z 2017 r., poz. 524 ze zm. – dalej: ustawa o NIK.

